

A Fővárosi Bíróság, mint másodfoku bíróság

47.Pf. XIV. 20901/1989/7.szám.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN I

A Fővárosi Bíróság, mint másodfoku bíróság, a Szentendrei
Ügyvédi Munkaközösség (2000 Szentendre Városháztér 2.,
ügyintéző: dr. Strasser Tibor ügyvéd)

felperesnek,
a 86.sz. Jogtanácsosi Munkaközösség (1117 Budapest Schönherz Z.
u.18., ügyintéző: dr. Hajnal János jogtanácsos) által képviselt
"IBUSZ" Idegenforgalmi, Beszerzési Utazási és Szállítási RT.
(1364 Budapest V.ker. Felszabadulás tér 5.) alperes ellen,
jogalap nélküli gazdagodás visszatérítése iránt a Pesti Központi
Kerületi Bíróság előtt folyamatba tett perében az 1988.évi
július hó 13.napján 3.P. 86.600/1988/3. szám alatt hozott
ítélet ellen a felperes rés zéről 4. és 5.sorszám alatt
benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

i t é l e t e t :

A másodfoku bíróság az első foku bíróság ítéletét megváltoz-
tatja,

az alperest kötelezi arra, hogy 15 napon belül fizessen meg
a felperesnek 59. azaz Ötvenkilenc forintot és ennek 1987.
március 17.napjától, 1989.május 25.napjáig számított évi
8%-os, 1989.május 26-tól pedig évi 20%-es mértékű kamatát,
valamint 700.- azaz Hétszáz forint együttes első és másodfoku
perköltséget.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s .

Az első foku bíróság keresetet elutasító ítéletet a felperes támadta fellebbezéssel, annak megváltoztatását a keresetének való helyt adást kérte.

Egyetértett az első foku bírósággal abban, hogy a Ptk.198.§(2) bekezdésében szabályozott szerződéskötési kötelezettség a Ptk. 685.§-a/ pontjának rendelkezése folytán a 6/1978 (XI.10.) BM.számú rendelet alapján nem keletkezhetett. Nem találta helytállónak azonban azt az ítéleti megállapítást, miszerint ráutaló magatartás eredményeként a Ptk.474.§ (1) bekezdése alá tartozó megbízási kötelelem jött volna létre.

Álláspontja indokolásaként érvelt azzal, hogy a BM.rendelet rendelkezése következtében az állampolgár nem választhatta meg, hogy hol terjessze elő kérelmét, annak elintézése végett az alpereshez kellett fordulnia, tehát az alperest államigazgatási eljárás megindítása végett kereste fel, és nem azért, hogy ráutaló magatartás alapján polgári ügyletet kössön. Kifejtette azt a véleményét, miszerint az alperes polgári jogi értelemben vett szolgáltatást nem is végzett, hanem az államigazgatási szerv helyett járt el a kérelem ügyintézésével kapcsolatban, és ezért az állampolgártól díjat nem igényelhetik, legfeljebb attól az államigazgatási szervtől kérhetné költségeit, aki helyett eljár.

Az alperes az első foku ítélet helybenhagyását kérte.

Állította, hogy a 4342/1984 (VIII.12.) MT.számú határozat alapján - amely titkos, nem publikus - látta el az utlevelekkel kapcsolatos tevékenységet, még arra is utalt, hogy ez a határozat legutóbb 1984-ben lett módosítva az Magyar Közlöny 1984. évi 1.számában.

Változatlanul az volt a jogi álláspontja, hogy nem államigazgatási ~~kk~~ tevékenységet látott el az utlevél kérelmek kapcsán, és így mint gazdálkodó szervezet - a polgári jogi szabályok szerint - a szolgáltatásáért jogszerűen igényelhetett ellenszolgáltatást.

47.Pf.XIV, 20901/1989/7.szám.

Tehát a másodfoku bíróságnak is abban kellett állást foglalnia a fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben előadottak folytán, hogy az alperes az utlevél iránti kérelmekkel kapcsolatos^{an} mint államigazgatási ügyintézésre feljogosított szerv járt-e el, és ez esetben eljárására az 1957.évi IV.törvény vonatkozott - az államigazgatási eljárási költségek viselésére vonatkozó szabályát is értve alatta - vagy pedig szerződéses jogviszony, nevezetesen megbízás jött-e létre a felek között és ennek alapján nyújtott szolgáltatást az alperes a felperes részére, illetve általában az utlevél iránti kérelmekkel hozzá forduló állampolgárok részére, és ezért a szolgáltatásért jogszerűen kötött-e ki ellenszolgáltatást, amelynek megfizetését a felperes vállalta is.

A másodfoku bíróságnak a felperessel egyezően az az álláspontja, hogy jogszabályon alapuló szerződéskötési kötelezettség nem állhatott fenn, mert a Ptk. 685.§-a/ pontja kimondja, hogy a taxative felsorolt ~~kivételektől~~ eltekintve a Ptk. alkalmazásában jogszabályon, törvényen, törvényerejű rendeleten kívül csak minisztertanácsi rendeletet és minisztertanácsi határozatot lehet érteni, és ez a rendelkezés 1978.március 1.napján lépett hatályba, míg a kérdéses 6/1978 (XI.10.) BM.számú rendelet 1979. január 1-én, azaz az említett Ptk. szabály hatályba lépése után, és így az abban foglaltak értelmében, mint miniszteri rendelet szerződéskötési kötelezettséget nem írhat^{ot} elő.

Csupán utalni kell arra, hogy korábban a Ptk. nem tartalmazta a fenti szabályt, így alacsonyabb szintű jogszabályból is keletkezhett szerződéskötési kötelezettség, de a 6/1978 (XI.10.) BM.sz. rendelet kimondja, hogy hatályba lépésével egyidejűleg a vonatkozó korábbi rendeletek, nevezetesen a 6/1971 (XII.30.) BM.számú és a 7/1976 (XII.11.) BM.számú rendelettel módosított 2/1970 (III.3.) BM.számú rendelet hatályát veszti. Így lépett életbe teljesen új rendeletként a 6/1978. (XI.10.) BM.számú rendelet, következésképpen a Ptk. 685.§ a/pontja folytán ekkor már miniszteri rendelettel nem lehetett szerződéskötési kötelezettséget megállapítani, még akkor sem, ha a külföldre utazásról és utlevelekről szóló, 53/1978 (XI.10.) MT.számú rendelet a belügyminiszter hatáskörébe utalta, hogy rendelettel szabályozza - többek közt - az utlevélügyintézésre feljogosított szervek

hatáskörét és illetékességét.

Ezen felhatalmazás alapján sem nyerhetett jogosultságot arra, hogy a Ptk.198.§ (2) bekezdésében írt szerződéskötési kötelezettséget állapítson meg. Éppen az az indoka a Ptk. 685.§ a/ pontjában foglaltaknak, hogy nem lenne helyénvaló, ha alacsonyabb szintű jogszabályok állapítanának meg állampolgárokat és gazdálkodó szervezeteket érintő jelentős jogokat és kötelezettségeket.

Még arra kell rámutatni az alperesi védekezés kapcsán, hogy a 4243/1955 (VIII.12.) MT.határozat, amely alapján állítása szerint ma is ellátja az utlevelekkel kapcsolatos feladatokat, a 10/1961 (III.31.) Korm.sz.rendelet értelmében, valamennyi az utlevelekkel kapcsolatos korábbi határozatokkal, rendeletekkel utasításokkal együtt hatályát veszítette. Tévesen hivatkozott az alperes az 1984.évi 1.számú Magyar Közlönyben közzétett szabályra úgy, mint a fenti határozatot módosító rendelkezésre, mert a kérdéses közlöny az 53/1978 (XI.10.) MT.számú rendeletnek, és a végrehajtása tárgyában kiadott 6/1978 (XI.10.) BM.számú rendeletnek és módosításnak egységes szerkezetbe foglalt szövegét közli, amely a már kifejtettek szerint irányadó jogszabály az alperesi ténykedés megítéléséhez.

A kifejtettekől következik, hogy jogszabályuk fogsve fennálló szerződéskötési kötelezettségük a feleknek nem volt - miként ezt az első foku bíróság is megállapította - de a másodfoku bíróság szerint-eltérően az első foku bíróság álláspontjától-szerződéses viszony rőntaló magatartással sem jött létre.

A másodfoku bíróság álláspontja szerint az alperes az utlevél iránti kérelmekkel kapcsolatosan kifejezetten államigazgatási jellegű feladatokat látott el, pontosan olyanokat, amelyeket a kérelmek érdemi elbírálásához kapcsolódóan az államigazgatási szervnek magának is el kellett volna végeznie, ha a kérelmet hozzá nyújthatták volna be az állampolgárok, illetve el is végezte, amikor az említett belügyminiszteri rendelet 2.§-a illetve 11.§ (1) bekezdése értelmében a kérelmet hozzá kellett beadni.

A felek viszonyából a polgári jogviszonyra jellemző mellérendeltség, valamint döntési szabadság - amely bizonyos mértékig még szerződéskötési kötelezettség esetén is fennáll - hiányzik,

47.Hf. 20901/1989/7.szám.

közelebb áll a kérelmező helyzete az államigazgatási eljárás szerint ügyfélként jelölt személy pozíciójához, mint a polgári jogi értelemben eljáró fél helyzetéhez. Az állampolgár a kérelmét a BM rendelet 2. § (2) bekezdésében meghatározott magánutlevél esetében csak az IBUSZ irodához adhatta be, semmilyen vonatkozásban nem dönthetett szabadon, a kért költséget is ki kellett fizetni ha kérelme elítélését folyamatba kívánta tenni. Valóban az államigazgatási ügyintézés folyamatba tétele miatt kereste fel az alperest, aki az utlevél iránti kérelemmel kapcsolatosan azokat a köteendőket végezte el, amelyek részben a BM rendeletből is következő a rendőrkapitányság utlevélosztályának is feladata - ~~is~~ jár el - mert a kérelem érdemi elbírálhatósága függ azoktól. Így, vizsgálta a rendeletben megkivánt engedély, igazolás, vélemény, fénykép, stb. meglétét, a kérelem kitöltésének szabályszerűségét, pontosságát, iktatást illetve lajtmozozást, postázást végzett.

Mindent a 2.1. 89.754/1984 számu - hasonló tárgy - perből kitűnően az alperes ellátta. (fentiekről tájékoztatókat adott ki, fontos tudnivalókra külön is felhívta részben ezekben, részben ügyintézői útján a figyelmet).

Még az a körülmény is, hogy a kért díj megfizetésének, és az utlevél iránti kérelem átvételének igazolásul "elismervényt" adott ki - nem szerződés formájában rendezte a költséget sen - azt támasztja alá, hogy a kérdéses feladatot államigazgatási ügyintézésre feljogosított - pontosabban a BM rendelet megfogalmazását tekintve inkább "kötelezett" - szervként végezte el.

(Maga az érdemi döntést, a kérelem érdemi elbírálását saját hatáskörében megtartotta az államigazgatási hatóság.)

Az 1957.évi IV törvény értelmében gazdálkodó, kulturális, szociális szerv, vállalat is feljogosítható államigazgatási jellegű ügyintézésre, és ezt a kérdéses időszakban miniszteri rendelet is megtehetette (az 1981. évi I.törvény^Hel még nem módosított 1957. évi IV.törvény 2. -ából következik ez.).

Az alperes tevékenysége tehát ebben a körben, az utlevél iránti kérelem intézésével kapcsolatosan az egyéb tevékenysége mellett végzett államigazgatási ügyintézésnek tekintendő. Ez esetben pedig eljárására az államigazgatási eljárás általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

Az 1957. évi IV. törvény - a máximá módosító és egységes szerkezetbe foglalt 1981. évi I. tv. hatályba lépése előtt - a 80 §-ában rendelkezett úgy, hogy az államigazgatási eljárás költségeit általában az állam viseli, ügyfél terhére költség akkor állapítható meg, ha azt jogszabály előírja. Ilyen előírásra az alperes maga sem hivatkozott - eltekintve a saját belső utasításától, ami természetesen nem a fenti rendelkezés által megkivánt jogszabály - (Egyébként az 1981. évi I. tv. amely módosította és egységes szövegét adta az 1957. évi IV. törvénynek, hasonlóképpen rendelkezik a 89. §-ában. Itt kimondja, hogy az államigazgatási eljárás költséget - ha jogszabály másként nem rendelkezik - az állam viseli, az illetékfizetési kötelezettségre, amely a perben nem is volt vitás kérdés, az illetékekre a vonatkozó szabályok irányadók).

Végül is tehát az alperes államigazgatási ügyintézésért, a vonatkozó eljárási szabályt figyelmen kívül hagyva kezelési költséget és postai költséget számolt fel. Ezzel a jogellenes eljárással kárt okozott a felperesnek.

Tekintettel azonban arra, hogy a konkrét károkozó magatartás nem minősül közhatalom gyakorlása során kifejtett szervező - intézkedő tevékenységnek, a kérért fennálló felelősség nem a Ptk. 349. §-a alapján állapítható meg, (PK 47. sz.) Nem is alkalmazotti mulasztás, illetve intézkedés történt, hanem a fenti jogszabályi rendelkezéseket figyelmen kívül hagyva, saját belső vállalati utasítás folytán számolt fel a költségeket, így az alperes felelőssége a Ptk. 339. §-a szerint állapítható meg.

A felelősség alól magát kimenteni nem tudta, így a felperest ért kárért helytállni tartozik. Ezért - vagyis a felperes által megjelölt jogcímtől, a jogalap nélküli gazdagodástól eltérő jogcímen - ítélete meg a másodfokú bíróság a felperesnek a követelt 59.- Ftot és annak kamatát. A Ptk. 301. §-át érintő jogszabálymódosítás folytán a kamat mértéke 1989. május 26. napjától évi 20 %. (1989. évi X. tv. 1. § (2) bekezdése.)

47.Pf. 20901/1989/7.

Ilyen értelemben változtatta meg a másodfoku bíróság az első foku bíróság döntését a Pp.253.§ (2) bekezdése alapján, és rendelkezett az első és másodfoku perköltség viseléséről a Pp 78. (1) bekezdése szerint.

Budapest, 1989. évi október hó 30. napján.

dr. Kosztyu Tiborné sk.
a tanács elnöke

Tóth Lászlóné dr. sk.
bíró, előadó

Gál Béléné dr. sk.
bíró

A kiadmány hitelesítő

